

1844. júl. 22., Temesvár, másolat – 1795. júl. 3-án létrejött szerződés a kamara és Rittberg telepesei között, melyben részletesen rögzítik a telepések kötelességeit, a nekik járó kedvezményeket és azok időtartamát, és a kamara vállalásait, többek között azt, hogy a kincstár templomot és parókiát épít nekik, a lelkésznek fizetést biztosít, amennyiben véglegesen Rittbergben telepednek le

Contractus,¹ melly mai alább írt napon a Temesvári Királyi Ca[mer]alis Administratio közt egyrésztől, és Magyarországból Szentesrűl Dentai Ca[mer]alis Districtus környékében lévő Rittberg nevezetű faluban általjött, és ottonnal az üres colonista házakban békelyhezettett reformatus familiák közt másrésztől következendőképpen kötöttetett, úgymint:

1-o. Az már Rittbergben lévő magyar familiáknak nemcsak az általadatott házak, az ahhoz tartozandó földeket meg fognak nekik mind tulajdonnak hagyattatni úgy, hogy ők kötelesek legyenek az házokat magok kölcségekkel megújítani, helyreállítani, és jó statusban tartani, az szántást, minden szorgalmatossággal s iparkodással üzni, a földeket napról napra hogy urbarium szerint annak idejében míveltethessék, minden tőkétől és tövisektől tisztítani, hanem még a többi Rittbergben üresen álló colonista házok is az illyetin, magokat jelesítő reformatus familiáknak ezen contractus értelme szerint által fognak adattatni, ha nekik szükséges házi eszközök lészen, és a földesuraságtól elbocsájtó leveleket elhozzák és megmutatták. Azon kívül, amennyire az constitutum földek tőkétől ki nem volnának tisztítva, az constitutum földnek tőkétől kitisztítására robotosokat oly móddal megkapnak megmaradandó collonisták, hogy mindenik azokkal dolgozni, azokra vigyázni szorgalmatossan, tőkék pediglen minden colonistának meghagyattatnak.

2-o. Ezen familiák 1-ő Novembertől 1795 három egész esztendeig, úgymint utolsó Octoberig 1798, azért, hogy csak az idén sok familiák ide lakozásra lejönni kezdtek, mind contributio fizetéstől, s mind pedig mindentől, amit urbarium szerint a földesuraságnak adni vagy fizetni tartoznának, mentek s szabadok lesznek.

3-o. Kézpénzben ugyan semmi segítséget nem várhatnak, hanem erre az esztendőre, 1795, szükölködőknek, akiknek az idei termésből annyi nem jönne, vetéshez való mag fog adattatni, mellyet három esztendők folyása alatt kötelesek lesznek visszafordítani.

4-to. A Kamara fogja ezen három szabad esztendők által a lelkipásztorjokat esztendőbeli százötven forintból, az oskolamestert pediglen esztendőbeli hetvenött forintokból álló fizetéssel fizetni, ki fogja adni nemkülönben az esztendőbeli huszonnégyszonny mértő kétszeres búzából, és hat mértő kukuriczából álló naturalis deputatumot, úgy emellett a lelkipásztornak egy egész, az oskolamesternek pediglen egy fél sessiot, azonkívül a lelkipásztornak egy hold föld szállómívelésre, az oskolarectornak pediglen fél, szabad hasznokra örökösön által fog adattatni.

5-to. Lekötelezik magokat ezen contractus-kötő familiák, hogy ők ezen három szabad esztendők után, úgymint az első novembertől 1798 fogva legalább még tíz egész esztendőkig következendőképpen utolsó octoberig 1808 Rittbergben meg fognak maradni, ezen idő alatt az házakat a szükséges újjítások által jó statusban fogják tartani, a földeiket a kiírtatás által, hogy urbarium szerint míveltethessék, helyre fogják hozni, és mint a nemes vármegyének a contributiot is, s mint pediglen Kamarának minden földesurasági kötelességeket s adózásokat meg fogják tenni s fizetni, s magokat az urbarium szerint fogják tartatni s intéztetenni.

6-to. Mivel pediglen, amint mán [...] 1-o mondottatott, hogy kötelesek házokat magok kölcségekkel megújítani, ahhoz pediglen, ha faházok födelekre nagyon szükséges volna nád,

---

¹ Végvári Református Egyházközség, Igazgatási iratok. Igazgatási iratok, letelepedési szerződés 1795, 1799, 1800, 1838-1842, 1844, 1847, 1849, 1855-1859, d.1.

mész és téglák kivántattatnának – azért a Kamara részről egyedül csak a nád – mész is fog ingyen engedtetni (mellynek a meczésre, fahordására lekötelezik magokat az collonisták) az az fa pediglen az erdei taxa szerint fog kiadattatni, hogy a mész is a közönséges árának lefizetésével kiszolgáltatni, nemkülönben mésszel együtt, nádot és fát hazahordani, és a téglákat magok venni s csinálni kötelesek legyenek, mindazonáltal nekik valami könnyebbségekre megengedtetik, hogy ők fáért és mészért jövő pénzt első novembertől 1795 fogva három esztendő folyása alatt lassan lassan lefizethessék.

7-o. Aszekuráltatnak azok az collonisták, hogy az had után egyházokat az földesuraság megépítteti, lelkipásztornak az épülését pediglen lehető alkalmatossággal még az had előtt, fölséges Aerariumtól építtettetni fog, melly épületeket azután a község megtartani és reparálni tartozik, az oskolaház pediglen, mellyben lelkipásztorjok mostanában lakik, tanítómesternek meg fog maradni. Nemkülönben

8-o. Minden familiának a constitutum földé kívül még négy láncz föld, és pediglen egy láncz szőlő, a többi három láncz pediglen kender és káposzta földeknek, azért, mert tőkékkel még némely résziben meg vannak rakva, négy esztendő szabadsággal fog adattatni, mindazonáltal csak egy láncz az tudniillik, amelly szőlőkertnek fog kimérettetni, fog csak mind tulajdon, a többi három láncz pediglen árendaképen, és titulo precarii csak azon időre engedtetni, méglen ezen contractus tartani fog, következőképpen utolsó octoberig 1808, mellyért a Cameralis uraságnak minden láncztól aztat kivéven, melly szőlőhegynek destinálva vagyon, és mellyért 30 xr. dézma nélkül fog fizetődni esztendőnkint 30 xr. és mindentül dézmát, mihelyest az szabad esztendőök exspirálni fognak, adni kötelesek lesznek.

9-o. Mivel Rittberg nem promontorialis helyység, következőképpen a helységnek csak egy fertály esztendeig tartozó kortsmálásra légyen jussa, az contractus-kötő familiáknak azon okból, hogy nekik tulajdonul szőlőkerteknek föld adattatik, egy fertály esztendeig tartó kortsmáláson kívül több just nem engedtetetik.

10-o. Az 1401 lánczokból álló remanentialis föld fog a contractus-kötő familiáknak, és pediglen első novembertől 1795 utolsó octoberig 1798 a mostani arenda árán esztendő által negyvenkét forintért, további első november 1798 utolsó octoberig 1803 minden láncz 3 xr., avagy egy summában esztendőnkint hetvenkét forintért, és első novembertől 1803 utolsó octoberig 1808 minden láncz 6 xr., avagy egy summában esztendőnként száznegyvennégy forintokért azon móddal árendában adattatni, hogy ezen földek, mint minden különbözős nélkül, a tőkéktől s tövisektől ezen tizenhárom esztendőök alatt, méglen ezen contractus tartani fog, hogy urbarium szerint míveltethessék, és hasznossá tétethessék, kitisztítani tartozzanak, s kötelesek legyenek. Ellenben a három kutaknak felállítására (mellyeket magok ásni és elkészíteni tartozzanak) az ahhoz szükséges hetvennyoltz darab négy öles és tíz zollh fákat ingyen fog kiszolgáltatni.

11-o. Mert az helység mellett semmiféle erdő nem találkozik, azért a földesuraság háromszáz lánczot az fellyebb említett remanentialis földből, ha szükséges lészen, az erdőnek kimérettetni, és lánczal környös körül készíttetni fog, amellyre minden egy lánczra esztendei árenda, mellyet obtingens taxát kitaxászni fog.

12-o. Lekötelezi az uraság magát abban, hogy faluban találó kutokat, minden szükséges reparatioval reparálni fogja, ezen reparatio után pedig község minden vigyázással ezekre az kutakra vigyázni fog, és maga költségével azontúl conserválni és reparálni köteles legyen.

Actum in Rittberg die 3-a Julii 1795.

Gargán János, Ridek Kiss István, Bujdosó István, Szántó János, Mészáros István, Gáspár Ferencz, Juhász István, Csapó János, Szepesy Mihály, Gancsos Mihály, Tógyi György.

A 4-ta Julii 1795 semet subscripserunt sequentes: Orosz Gergely, Pintér Mihály, Kiss Tótt András, Szabó János, Juhász Mátyás, Molnár András, Szilvász Ferencz, Nagy András, Erdős

Márton, Tógyi István, Teleky Sándor, Szabó Miháj, Petó János, Szüts András, Nagy Ferencz, Korsos Ferencz, Kojtár András, Mike György, Szabó István, Obáth[?] Ferencz, Dombly Ferencz, Gombos János.

Coram me Stephano Boros parochio, Vari Ferencz juratus, Berényi György detto, Máthé Mihály, Nagy Mihály, Fazekas János, Ellyés István, Debreczeni Kováts András, Vajas András, Szilágyi János, Földesi István mk., Györy Mihály, Szepessy János, Ketskeméti Kiss János.

Coram me Petrus Szabó mp., Paczaly István, Juhász Mihály nro. 96, Nagy Mihály nro. 101, Tóth János, Babela György, Madarász Mihály, Virágh Ferencz, Kosáry Samu 28, Thury Szabó István, Virágos Kiss István, Beke József, Ollá András, Toth György, Fekete Mihály, Körösy Szabó István, Olhá János, Csejke István, Teleky János 183, Erdey János, Örög Teleky István, Nagy György, Kösyman[?] András, Pataky István, Horváth Mihály mk., Vargha András, Erdey András, Erdey István, Balla Ferencz, Király István, Fazekas János, Sinoros Szabó János, Örög Virágos Kiss János, iffjú Teleky István, Adam Maichel, Peter Rheinhandt, Peter Jacob Heim, Anton Tivolot[?], Gyeorgy Hak, Jacob Pajenschroth, Johannes Klein, Gyeorgy Klegyer, Kiss Mihály, Kiss István, Sas István, Vargha Mihály, Perghó Mihály, Ketskés János, Béres András, Toth Mihály, Szüts István, Timár János, Szabó András, i[ffjú] Török István, ör[eg] Szabó Mihály, Szabó József, Süllye Mihály, Toth Ferencz, Bujdosó Mihály eskütt, Szabó János eskütt, Nagy János, Pataky János, Fényes Miklós, Nagy Mihály

P[ecsét] H[elye]

Josephus Deschau m[anu] p[ropria], consiliarius et cameralis administrator (P. H.)

Antonius König m[anu] p[ropria], ca[mer]alis officio]latus Dentensis ra[ti]onum m[a]g[is]ter (P. H.)

Coram nobis (P. H.) Ignatio Podhradzky m[anu] p[ropria], de eadem i[n]clytus co[m]m[un]it[at]us Temesiensis v[ice]judium qua testimonio legali et (P. H.) Joanne Melegh m[anu] p[ropria], ejusd[em] i[n]clytus co[m]m[un]it[at]us Temes[iensis] jurassore qua testimonium legali.

Jelen levő contractus ezen kir[ályi] ca[mer]alis administrationak részéről következő conditiok alatt megerősítettik, és helyben hagyatják, ú[gy]m[int]:

a, Az 1-ő pontomra nézve – csak azon földekkel[!] lesznek szabadok ezen contrahens familiák a magok hasznokra és szükségekre fordítani, amellyeket önmagok fognak kiírtani, amellyek pedig az uraság robotjával írtatnak, azok az uraságnak szükségére fordíttatni fognak.

b, Az 5-dikre nézve – ugyan ezen familiáknak általadatott, töllok pedig megjobbítandó s jó állapotra hozandó házok csak olly móddal lesz[en] tulajdonok, hogy ha ők illendőkép[pen] Rittbergben megmaradni, nem pedig a 10 esztendő[ök] elfolyása után máshoval költözni fognak.

c, Az 7-dikre – a földes uraság nekik egy templomot, és a lelkipásztorjoknak egy házot úgy fel fog állíttatni, ha már egyszer bizonyos lészen abban, hogy a nevezetes familiák megtérvén az eő álhatatlanságoktól, magokat tellyesen az állandó maradásra eltökéltették légyen, mindazonáltal ezen esetre is föltétellel, ha ők úgy, valamint más catholicus kösségek, normalis rendelés szerint a szükséges mind gyalog, mind pedig vonytató robotokat, avagy munkásokat ingyen állítani fogják, végre

d, A 10-ikre tekintve – ezen új helység a remanentialis földeket 6 vagy legfőbb 7 esztendő[ök] alatt tartoznak kiírtani, mert különben tölle elvétettnek, és ki fognak árendáltatni.

Ex sessione Regiae Cameralis administrationis Temesvar[iensis] die 15-a Julii 1795 celebrata.

T[ekintetes] n[eme]s Temes vármegye levéltárában létező eredetiből lemásolta – Temesvár július 22-a 1844. Berczik Pál mp. t[ekintetes] n[eme]s v[árme]gye levéltárnokja.

[Levél hátlapján]

Czeglédi András bíró 1858

Helységet illető szerződés

Convektus
Kontraktus a falué